

Сергієнко О.А.

Культурний менеджер,
засновник, продюсер, режисер
Imagination Format Studio
(Київ)

Віднайти себе

Засоби масової інформації та соціальні мережі виправдали своє призначення, вони дійсно допомогли людині до певної міри пізнати довкілля але щось пішло не так, виявилось, що цього конче недостатньо. Щодня ми отримуємо набагато більше інформації, ніж можемо засвоїти, тому й страждаємо від емоційного та сенсорного перевантаження. Як бути? Як повернути собі себе?

Шукаємо відповідь у мистецтві. А саме, у тій його спроможності, яка відома як терапевтична. На допомогу приходять арт-терапія, що вирішує такі складні задачі як: розкрити внутрішній світ людини, розвинути у ній емпатію, інтуїцію та вивільнити її художній потенціал.

Окрім того, кожен має бути почутим. Особливо той, хто дещо утратив зв'язок зі світом з певних причин. Ідеться перш за все про людей із обмеженими можливостями, ветеранів війни, особливих дітей. Їхнього голосу не чути іншим, а отже – нечутно і їм самим.

Наразі переважну більшість цих проблем вирішує психологія, але основою методу арт-терапії є мистецтво в усіх його виявах. Дуже часто арт-терапія апелює до малярства: учасники домальовують картини, створюють власні, вибудовують ланцюги художніх асоціацій. Але не менш дієвим засобом мистецької реабілітації є... паперовий театр. Сам процес створення декорацій для вистави – це вже шлях до вивільнення творчого потенціалу й запуску мозкової активності. Чому? Вирізання з паперу чи картону мініатюрних фігурок = розвитку дрібної моторики = удосконаленню процесів мовлення і мислення. Цей логічний ланцюжок не видається дивним, якщо пригадати ігри для дошкільного розвитку дитини – дрібнодетальні розмальовки чи виммельбухи, забавки з вирізуванням із паперу лялькових силу-

етів і їхнього одягу тощо. Що ж, із формою все зрозуміло, тому звернімося до змісту. Кожен із нас творить свою історію, але часто неможливо навіть прослідкувати сюжет – настільки все швидко і динамічно. Тож інколи важливо спинитися і зафіксувати момент. Для людей, що не можуть зрозуміти себе і вагаються, є можливість програти складні й неоднозначні ситуації свого життя у мініатюрній виставі. Герої – ви самі, місце дії – ваша кухня, спальня, офіс, парк для прогулянки – словом, що завгодно. Основа паперового театру – скоріше не дія, а образи, візуальні метафори, символи. Тож процес створення вистав перш за все розвине асоціативне мислення і розкриє творчий потенціал. До речі, в європейських країнах готові скриньки із невірзаними безбарвними декораціями продають в інтернет-магазинах. Найчастіше їх купують для дітей, аби ті розвивалися у творчому процесі. Хоча серед дорослих така продукція також має попит.

Для людей із сильним психологічно-травматичним досвідом міні-вистави в паперовому театрі стануть не лише фактом реабілітації, але й рятівною можливістю самовираження. Найчастіше такі особистості перебувають на маргінесі й не можуть довгий час повернутися до активного соціального життя. А завдяки паперовому театру вони розкажуть і покажуть свої історії: спочатку самим собі, аби збагнути власний внутрішній світ, його проблеми й відкриття, потім – іншим. І ті інші почують, побачать і дізнаються про чужий біль, про переживання і духовну нескінченність. Через таке мистецтво невидимі досі люди стають видимими.

Тож паперовий театр – це свого роду самореабілітація й творця, й глядача. З одного боку – величезна праця, гра символів, інтимізована чи метафорична оповідь. З іншого – участь у магічному процесі створення й існування міні-вистави і формування повного комплексу засобів для повноцінної емпатії. А ви готові віднайти себе?

ЧОГО ПОТРЕБУЄ ВАША ВНУТРІШНЯ ДИТИНА

Наші будні повні справ, вихідні – обридлих розваг, кишені – якщо пощастить – грошей. У світі, де всього, здається, вистачає, люди починають замислюватись, для чого все це? І – найголовніше – для чого тут вони. Відповідь криється доволі глибоко – у першоджерелах, у казках, у фольклорі, у тому, що нагадує людині про її сутність. Декілька років тому ми познайомились із арт-студією IMAGINATION FORMAT, що розвиває традицію Паперового Театру і дає глядачеві найголовніше – шанс знову відчути себе дитиною.

Витоки паперового театру варто шукати як у в європейській, так й в українській традиціях. Цей універсальний метод креативного творення свідчить про відсутність в світі жодних кордонів, а надто – мистецьких. Історія постановки паперового театру на теренах Англії доволі незвична. У кінці 18-го – на початку 19-го століть там мали попит дешеві лотереї для дітей. Надруковані на папері герої з римованим підписом допомагали учням засвоїти абетку та могли застосовуватися для гри у лото. Тоді один із продавців вирішив перетворити лотерею для дітей на театральний бум. І в нього це вийшло: для початку він зобразив декілька чорно-білих героїв із пантоміми «Гусеня». Спочатку безбарвне зображення коштувало пенні, а кольорове – два. Картки значно змінили свій вигляд і призначення: вони стали зображувати акторів реальних вистав, куди не вдалося потрапити всім охочим, з'являлася невеличка сценка поміж друкованими героями, що надавало більше дії. Але користувачі вимагали більшого, і скоро виробництво паперових карток перетворилося на створення театральних міні-сценок, що вимагало неабиякої майстерності. Пізніше такі конструкції з'явилися в помешканнях вельмож і допомагали їм згаяти довгі вечори за цікавими постановками в паперовому театрі.

Різдяний вертеп – це найперше, що спадає на думку українцеві, коли той чує про устрій і принцип дії паперового театру. Мініатюрна сцена, утворена доволі складною конструкцією, намальовані рухомі декорації, жолобки, якими рухаються персонажі на шарнірах, живий музикальний супровід – усе це є атрибутами традиційних вистав вертепу. За переконанням дослідників, традиція вертепу виросла з «живого» театального виконання як його наслідування чи навіть пародіювання. Звісно, спільне між вертепом і паперовим театром ховається радше у формі, аніж у змісті. Вертеп значно складніший за традиційний репертуар паперового театру, що демонструє сценки з життя вельмож, історичні події й казки. Хоча на сьогодні можливості його розширилися перш за все завдяки застосуванню мультимедійних технологій. Більш того, деякі майстри створюють персонажів із повністю рухомими кінцівками, що вимагає більш скрупульозної роботи та надає виставі реалістичності.

Тож тим, хто стомився фізично і духовно, маю пораду: долучайтеся до магії мініатюрних вистав і рятуйтеся мистецтвом Паперового Театру. Уже зовсім скоро ви дізнаєтесь, де його шукати...